

Poslednji romar v Kelmorajnu

Večerno sonce je čarobno obsevalo cerkveni zvonik in po dolini so se milo razlegale mične pesmice pastiric, ki so že zbirale čredico, da jo ženo proti domu. Urno stopim proti Kovaču in pod košato hruško najdem osemdesetletnega starčka, ko je počival in si pot brisal s čela.

- Ravno sedaj sem prišel domov. Pot me je utrudila; v Kelmorajnu ne bi mogel več, - tako me starček nagovori. - Lezi tu zraven mene na zeleno trato in poslušaj, kar ti bom pripovedoval o svetem Kelmorajnu. Za cesarja Jožefa, ko sem bil 15 let star fantič, sem se odpravil s svojim očetom prvič na božjo pot - v Kelmorajnu.

Šla sva prav sama, ker v procesijah hoditi je bilo ostro prepovedano. Moj ded so hodili še v obilni romarski družbi. Bila je že od nekdanje stara navada Slovencev, hoditi vsako leto v Kolin (Köln) na božjo pot častit sv. Treh kraljev in pa čudotvorne božje martre. Kako se je ta božja pot začela, tega nisem mogel zvedeti, vendar je morala že več sto let biti v navadi, ker so Kolinčanje, kakor so mi dedek pravili, romarje vsekdar pri mestnih vratih slovesno sprejeli ter jim vsa svetišča pokazali in v vsem lepo postregli.

Šla sva z rajnim očetom, Bog jim daj dobro! na Celovec, Beljak, Inomost, po stari cesti v Augsburg in od ondod dalje naprej. Skoro dva meseca sva potovala sem in tja.

Poslednjikrat sem bil v Kolinu leta 1800, ko je bila znana francoska vojska. Pot je bila nevarna, vendar sem srečno prišel v nemški Rim. Ravno ko je zvonilo večno luč, sedem na kamnito klop poleg vrat neke velike trgovske prodajalnice. Odkrijem se in začnem "Angel Gospodov" in pa "Oče naš" in "Zdravo Marijo" po slovensko. Ko tako molim, me posluša kakih deset let star fantič in naenkrat zbeži v prodajalnico in pripelje svojega očeta s seboj. Prijazni gospodar me po nemško nagovori: »Ali razumete nemški, od kod ste?« - Odgovorim mu po nemško, da sem popotnik, romar s Štajerskega in da sem prišel že drugič v Kolin h grobu sv. Treh kraljev molit.

Gospodar mi reče: »Vi ostanete danes moj gost in še več dni, če vam je ljubo. Iz srca rad vas z vsem oskrbim.« Potem pokliče svojega služabnika, ki me odpelje v lepo sobo ter mi prinese bokal žarjavega renčana. Za večerjo dobim dobro pečenko in zopet bokal vina, potem ležem spat, ker sem bil močno truden. Spati

vendar nisem mogel. Zmeraj mi je po glavi šumelo, odkod in kako je to, da me je ta gospodar tako prijazno sprejel - morebiti je tudi Sovenec ali vsaj Štajerc.

Vso noč nisem stisnil očesa. Drugi dan zgodaj vstanem in grem pred oltar sv. Treh kraljev molit, da se zahvalim Bogu, da me je obvaroval na tako težavnem potu in da molim za gostoljubnega svojega dobrotnika. Ko pridem iz cerkve, me poišče gospodar sam v moji sobi ter mi reče: »Vi morate najmanj en teden tu ostati. Čez teden dni bo moja ženka, ki mi je porodila bistrega fantiča, popolnoma ozdravela, in tedaj se bo sešla vsa naša rodbina in bomo praznovali prav vesele krstitke. Z menoj in z mojimi se morate tudi vi, moj dragi, veseliti.

Cel teden sem imel časa dovolj, si mesto in vse njegove konce pregledati, tudi prijetno okolico, in vsakokrat, ko sem prišel domov, se mi je prav lepo postreglo.

Prišla je druga nedelja mojega bivanja v Kelmorajnu. Vsi domačini so bili pri službi božji; prodajalnica je bila zaprta cel dan, in ob eni popoldne me pride gospodarjev fantič klicat h kosilu. Ročno grem za njim. Pa kako se začudim, ko me pripelje v veliko sobano z dragocenim pohištvom med bogato oblečene goste, kateri so mene ubogega romarji v borni suknjici gledali, kakor zajec štor ponoči, češ da ima pred seboj kapusno glavo. Prav po krščanski šegi vsi gostje odmolimo, in po molitvi odloči gospodar vsakemu svoj sedež, mene pa posadi na prvo mesto.

Zopet smo drug drugega gledali, in nobeden ni umel gospodarja, kam namerja s to častjo. Od kraja se je malo govorilo, in šele ko gospodar vstane in vsakemu v srebrne bokale natoči žlahtnega renčana, so se vsem razvezali jeziki. Nato gospodar vstane in začne blizu tako-le besedovati: »Častiti gostje, večiji del moji rojaki! Smešno se vam morda zdi, da sem danes pri naši častitljivi mizi na prvo mesto posadil prostega romarja sv. Treh kraljev - da bi bili vedno zavetniki naše hiše! - ali danes obhajam jaz blag spomin sreče svojega pradedca. Znano vam je, da romanje k sv. Trem kraljem v naš nemški Rim traja že več sto let. Celo iz daljnih avstrijskih pokrajin so v obilnih trumah prihajali semkaj romarji, kakor se čita v letopisih našega slavnega mesta. To pa menda še ni vam vsem znano, da je tudi naš praded bil ubog romarček, kateremu, in po njem tudi nam, je pomagala pobožnost k prihodnji sreči.

Za cesarja Karla VI. so prišli romarji s Kranjskega, Štajerskega in Koroškega poslednjikrat v večjih trumah v naš veličastni Kolin. Zaostal je tu 15 let star mladenič; kako? To se ni moglo zvedeti, ali so ga nalašč tu pustili, ali je sam rad

ostal.

Bilo je ravno zvečer, ko je "Zdravo Marijo" zvonilo, in ta mladenič s svetlimi solzami v očeh je na glas molil v svojem jeziku, na klopi pred prodajalnico sedeč, "Angel Gospodov" in "Oče naš" za verne duše v vicah. Pradedu od materine strani je ta pobožnost mladeničeva ugajala. On ga vzame pod streho, in spomnivši se nauka Zveličarjevega, da moramo potnike sprejemati in lačne nasičevati, mu lepo postreže. S pomočjo nekega godbenega učitelja, ki se je s Češkega naselil k nam, in dekle iz Lineburga, kjer, kakor vam je znano, še sedaj po nekaterih vaseh vendiški govore, so zvedeli praded blagega spomina, da je ta mladenič z dolnjega Štajerja doma, kako se piše in kako je prišel v Kolin.

Ker je mladenič na vprašanje, ali hoče tu ostati v službi, ročno svojo voljo razodel, rekši, da domá malo kruha raste, in da so mu starši že pomrli, zato ga praded vzamejo v službo.

Mladenič je kmalu pokazal svojo bistro glavo in pošteno srce. Bil je bogaboječ, kar so naši predstarši še bolj cenili kot srebrnjake, zato se je pradedu prikupil in jim pomagal pri vsakem tržnem poslu. Dobro se je naučil v kratkem času nemškega jezika, pridobil si potrebnih kupčijskih znanosti, in slednjič, ker so edino hčerko imeli, so dali pridnemu mladeniču svoj blagoslov in roko svoje ljubeznive edine hčerke.

Ta romar, odslej priden trgovec in moj praded po očetovem kolenu, je iz male kramarije našo hišo povzdignil v veliko trgovino. V hvaležni spomin, da sta mu molitev in krščanska pobožnost pomagala k sreči, je naučil svoje otroke v slovenskem jeziku moliti "Angel Gospodov" in pa "Oče naš" in je v svoji oporoki sporočil, naj se to vedno godi, dokler bo živela naša rodbina. Molitev, še po očetu spisano, hranimo in vedno jo molimo jaz in moji otroci. Pred tednom dni pa je moj fantič tega možaka slišal na isti klopi, na kateri so molili moj praded, moliti našo rodbinsko molitev in mi je prišel to praviti. Jaz pridnega romarja vzamem pod svojo streho, prav iz srca vesel, da vidim enkrat v svojem življenju rojaka svojega pradeda. Zato sem ga danes počastil in moji žlahti napravil veselo godovanje v spomin ubogega svojega pokolenja in v spomin na začetek sreče naše hiše.«

Vse je strmeč poslušalo gospodarjevo povest, potem pa so mi vsi zdravico napili tako glasno, tako srčno, kakor sem je le navajen v hiši svojega prijatelja kraljevskega župana.

Ko Kovač dokonča svojo povest, ga vprašam: »Ali si niste zapomnili imena te pridne rodbine?« - »O pa, imam še listič, na katerega je gospodar sam zapisal svoje ime.« Ponudi mi, naj ga berem. Glasilo se je *Wilhelm Trobisch*.

Leta 1856 sem na svojem potovanju po Nemškem tudi obiskal Kelmorajn. Poprašujoč po tej rodbini, sem zvedel, da je že l. 1817 kolinsko koleno zamrlo, eden teh potomcev pa je živel kot knjigotržec v Lipskem (Leipzig). Tudi naš romar sv. Treh kraljev, Kovač, je še tisto leto umrl. Bil je gotovo poslednji romar kelmorajnski.

(Zgodba je povzeta po zapisu Davorina Trstenjaka, objavljenem v Slovenskem glasniku l. 1864. Trstenjak je kot dijak na počitnicah slišal o romanju v Kelmorajn, na katero se je dvakrat odpravil Kovač od Sv. Treh Kraljev v Slovenskih goricah). Ni mu dal miru, moral je tega romarja obiskovati, in kar mu je ta povedal, je objavil v Slovenskem glasniku. Ta zapis o poslednjem romarju v Kelmorajn je objavil v svoji knjigi "V Kelmorajn, Spomini s pota", dr. Andrej Karlin, ki je izšla leta 1903 pri Družbi sv. Mohorja v Celovci, str. 149-152), leta 1987 pa jo je objavil Jože Dolenc v knjigi "Slovenski romar", ki je izšla pri Celjski Mohorjevi družbi, str. 51-54).

Pod sliko: Kelmorajn (Köln am Rhein)